

Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei, iki 1923-10-31, iš Miuncheno - į Būgius

Vandukėli, siunčiu Tau Jadzkos laišką.

Vandukėli, siunčiu Tau Jadzkos [1] laišką [2]. Tą dieną, kai tau rašiau, aš ir jai parašiau. Gal būtų gerai, kad ir tu jai parašytum. Ji paliko tokia, kaip ir buvus, ir gal vienintėlis prietėlis, kuris visa širdžia yra mūsų abiejų.

Aš norėčiau, kad Tu jai taip gerą žodelį pasakytum, kad ją truputiuką paguosti. Aš to nemoku padaryti per laišką. Jei ji būt pasilikus kiek Miunchene - būčiau patylėjęs su ja, ir būt buvę labai gerai. -

Aš kartą Juozui [3] laiške kažkaip parašiau, kad aš manau Klaipėdoj apsigyventi (apie mūsų sumanymą nieko neminėjau)[.]

Tai jis parašė apie tai mano namiškiams. O namiškiai šiek tiek išsižeidę, kad aš pats nieko apie tai nerašiau.

Dabar man klausimas - ar Kazys [4] bus jam ką apie mūsų sumanymą pasakęs[,] ar ne? [5] Ir ką jis namo rašė?

Aš mat iki kvotimų namiškiams apie tai nieko nenorėjau rašyti, o dabar[...]

KOMENTARAI

- [1] Jadvyga Čiurlionytė (1899-1992), etnomuzikologė, 1923-1925 m. studijavo Berlyno Juliaus Sterno konservatorijoje fortepijono ir muzikos teorijos specialybes. Nuo 1920 m. ji trejus metus mokėsi Leipcigo konservatorijoje kompozicijos, harmonijos, fortepijono. Laiške aprašoma Jadvygos Čiurlionytės savijauta, susijusi su nauja mokslo aplinka, specialybės pakeitimu: „1923 m., supratusi, kad pianistės kelias ne jai, nutarė pakeisti specialybę ir išlaikė egzaminus į Berlyno Sterno konservatorijos Pedagoginio skyriaus paskutinį kursą. Specialybės pagrindą čia sudarė fortepijonas ir teorija. Berlyno konservatorijoje mokymo lygis buvo aukštesnis, ir ji jautėsi daug ko nežinanti. Pasiėkti reikiamą lygį per trumpą laiką buvo nelengva, todėl būta nusivylimų“ (Jadvyga Čiurlionytė, sudarė ir parengė Laima Burkšaitienė, Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2006, p. 30).

- [2] Išliko Jadvygos Čiurlionytės laiško Baliui Sruogai fragmentas, kurį jis persiuntė Vandai Daugirdaitei ir kuriame plačiau rašyta apie savijautą, bičiulių tarpusavio santykį:
 „31. X 23.
 Mielas Baly!
 Neturi supratimo, kaip aš apsidžiaugiau Tavo laišką gavus, o ypač tuomi, kad mes visgi dar „trys“ esame ir kad Jūs abudu neužmiršot dar savo seną Jadzką. Žinai, man rodos, kad aš ir po žemės būsiu, tai vis tiek ateisiu pas Jumis, kad nors Jus išgąsdinti tą dieną, o jei būsiu dar gyva, tai bus didelis, didelis triukšmas!
 Kiek aš per tą laiką, kol Jūsų nemačiau, vargo, vidujinio vargo iškenčiau, kaip dažnai aš klaidžiojau ieškodama to, ko man tik šešėlį pamatyti teko. –
 Bet vis tik aš tikiu – ir valio gyvenimas! Jeigu Jūs gyvi esat, tai ir aš noriu gyventi.
 Dabar pas mane nepaprastas stovis – kova, kova ir kova – ir nežinau, kam po velniais aš kovoju – kokia prasmė tame? – Kad lengviau suprastai būti? Kad ramybę turėti?
 O kas jeigu aš nenoriu ramybės, jeigu aš per daug turiu energijos, kurią nenoriu aš nuslopinti? – Taip man visą laiką kas tai sako, kad mano kankinimas savęs, tai absurdas. Norisi atsikvėpti. Giliai, giliai atsikvėpti ir nusikratyti visų nelemtų minčių. Ar Tau neatrodo, kad tai bailumas? Pamanyk sau, žmogus ateina į pasaulį, kad pasaulį pamatyti, kaip gali jis jį pamatyti, kuomet jis vieną akį prisimerkia, kuomet jis šviesos bijosi ir kuomet jis pamatęs bedugnę visai užsimerkia ir dreba iš baimės? Taip yra su manim. Aš džiaugiuos, kad galiu kalbėti. Aš norėčiau draugą rasti, kuris savo mintimis vargą išsklaidytų – ir todėl aš džiaugiuos, kad mes „trys“ esame. –
 Nepyk, kad aš Tau tą rašau. –
 Jei aš būčiau Munchene pasilikus, tai aš turbūt labai daug kalbėčiau[...]“ (Jadvygos Čiurlionytės laiškas Baliui Sruogai, 1923-10-31, iš Berlyno – į Miuncheną, in: *LLTI BR*, f. 53, b. 852, nr. 3, l. 1r-v).
- [3] Juozapas Sruoga (1886–1957), teisininkas, diplomatas, 1923 m. dirbo Lietuvos atstovybės Berlyne Konsuliniame skyriuje. Minimasis Balio Sruogos laiškas Juozapui Sruogai, Juozapo Sruogos laiškas tėvams, gyvenusiems Baibokuose, neišliko.
- [4] Kazimieras Sruoga (1899–1974), ekonomistas, jauniausias Balio Sruogos brolis, 1921–1923 m. studijavo ekonomiką Berlyno universitete.
- [5] Balys Sruoga broliui Kazimierui Sruogai užsiminė apie pavasarį planuojamą santuoką su Vanda Daugirdaite: „Tai tik parašiau jam laišką ir neiškenčiau nepasakęs apie mūsų planą, kviesdamas jį dalyvauti „iškilmėj“ – ar nepyksi, Vandukai? Vis tiktai jis nėra blogas žmogus ir gal iš visų mano brolių – geriausias“ (Balio Sruogos laiškas Vandai Daugirdaitei, iki 1923-10-16, iš Miuncheno – į Būgius, in: *LLTI RS*, f. 53, b. 489, l. 1r).